

บทที่ 4

การจัดลำดับเมืองศูนย์กลางของภาคตะวันตก

การวางแผนพัฒนาพื้นที่ใดก็ตาม การจำแนกพื้นที่ตามลำดับความสำคัญจะมีบทบาทต่อการกำหนดเป้าหมายของการวางแผนอย่างยิ่ง เขตในแต่ละพื้นที่จะมีความแตกต่างกันในด้านต่าง ๆ เช่น สภาพที่ตั้ง จำนวน ฐานะทางเศรษฐกิจ ทรัพยากรในพื้นที่ เป็นต้น ซึ่งปัจจัยเหล่านี้จะแสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดความได้เปรียบเสียเปรียบ และระดับการพัฒนาของพื้นที่ที่ผ่าน มา ขณะเดียวกันก็จะเป็นเครื่องชี้ศักยภาพของพื้นที่ต่อการพัฒนาในอนาคต ในการวางแผน ขั้นตอนแรกจึงจำเป็นต้องมีการจำแนกพื้นที่เป็นกลุ่ม ๆ ตามสภาพที่แตกต่างกัน และเพื่อประโยชน์ในการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละพื้นที่ซึ่งจะเห็นได้เด่นชัดยิ่งขึ้น มีวิธีการทางสถิติที่นิยมนำมาใช้ในการจำแนกพื้นที่ และจัดลำดับความสำคัญหลายวิธี เช่น การเรียงลำดับ (Ranking) การใช้คะแนนมาตรฐาน (Standard Score) การให้ค่าดัชนีถ่วงน้ำหนัก (Weighed Index Number) เป็นต้น

1. ตัวแปรในการจัดลำดับความสำคัญ

ในการจัดลำดับเมืองศูนย์กลางของภาคตะวันตก ซึ่งจะทำการจำแนกพื้นที่อำเภอต่าง ๆ จำนวน 54 อำเภอภายในภาค ออกตามลำดับความสำคัญของศักยภาพที่แต่ละอำเภอมียู่ โดยนำเอาวิธีการทางสถิติ คือ การใช้คะแนนมาตรฐาน (Standard Score) มาใช้เป็นเครื่องวัดความแตกต่างได้เปรียบและเสียเปรียบของข้อมูล ด้านกายภาพ ประชากร เศรษฐกิจ สาธารณูปโภคและสาธารณูปการ จำเป็นต้องนำข้อมูลมาพิจารณาเพื่อกำหนดตัวแปรที่เหมาะสม ที่จะนำมาวิเคราะห์ ซึ่งควรจะเป็นตัวแปรพื้นฐานที่มีข้อมูลปรากฏอยู่ในพื้นที่ หรือเกือบทุกพื้นที่เพราะจะช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างของพื้นที่ ในระดับพื้นฐานที่เท่ากัน ได้อย่างชัดเจน ส่วนตัวแปรที่เป็นข้อมูลซึ่งแสดงถึงระดับการพัฒนาที่สูงขึ้นไป และมีเฉพาะในบางพื้นที่นั้นจะนำมาพิจารณาเป็นส่วนประกอบกับค่าความสำคัญที่ได้จากตัวแปรพื้นฐาน เพื่อเป็นการเน้นความได้เปรียบ เสียเปรียบของพื้นที่ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น การคัดเลือกตัวแปรในการจัดลำดับความสำคัญของเมืองศูนย์กลางของภาคแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

ก. กลุ่มตัวแปรพื้นฐานที่จะนำมาใช้กับวิธีการทางสถิติซึ่งเป็นตัวแปร ค่ากายภาพ ประชากร และเศรษฐกิจ มีจำนวน 11 ตัวแปร ได้แก่

ค่ากายภาพ

1. ประสิทธิภาพในการเข้าถึงทางถนน
2. ประสิทธิภาพในการเข้าถึงทางรถไฟ

ค่าประชากร

3. จำนวนประชากรอำเภอ
4. ความหนาแน่นประชากรอำเภอ
5. จำนวนประชากร เมือง

ค่าเศรษฐกิจ

6. แรงงานอุตสาหกรรม
7. จำนวนร้านค้าย่อย
8. จำนวนธุรกิจการค้าที่เป็นนิติบุคคลที่เพิ่มขึ้น ระหว่างพ.ศ. 2519 - 2523
9. รายได้ของภาคเมือง
10. รายจ่ายของภาคเมือง
11. เงินภาษีอากรที่จัดเก็บได้

ข. กลุ่มตัวแปรที่จะนำมาพิจารณาประกอบค่าความสำคัญที่ได้จากตัวแปรในกลุ่มแรก ซึ่งเป็นตัวแปรในค่านาสาธาณูปโภค สาธาณูปการ ได้แก่ การไฟฟ้า การประปา โทรศัพท์ การศึกษา และสาธารณสุข

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์ทางสถิติ

ในการวิเคราะห์ทางสถิติ จะนำข้อมูลของตัวแปรในกลุ่มแรกซึ่งมีคุณสมบัติแตกต่างกัน จึงไม่สามารถนำมาเปรียบเทียบกันได้โดยตรงมาวิเคราะห์และเปรียบเทียบกันด้วย การแปลงค่าของข้อมูลดิบของตัวแปรทุกประเภทให้เป็นคะแนนมาตรฐาน เพื่อให้ข้อมูลมีลักษณะเช่นเดียวกัน มีขั้นตอนในการวิเคราะห์เปรียบเทียบดังนี้ คือ

ก. นำค่าข้อมูลดิบของตัวแปรทั้ง 3 ด้าน แปลงค่าให้เป็นค่าคะแนนมาตรฐาน ทำให้ข้อมูลของตัวแปรทุกประเภทมีคุณสมบัติเหมือนกัน คือ

1. มัชฌิมเลขคณิต (Arithmetic Mean) ของคะแนนมาตรฐานเป็น 0
2. ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ของคะแนนมาตรฐาน เป็น 1.00
3. คะแนนมาตรฐานของข้อมูลทุกประเภทไม่มีหน่วยทางกายภาพ (Physical Unit)

สูตรที่ใช้ในการคำนวณ

$$Z = \frac{X - \bar{X}}{S.D.}$$

โดย

Z คือ คะแนนมาตรฐานของข้อมูลดิบ

X คือ คะแนนดิบ

\bar{X} คือ มัชฌิมเลขคณิต ได้จากสูตร

$$\bar{X} = \frac{\sum X}{N}$$

$\sum X$ คือ ผลรวมของคะแนนทั้งหมด

N คือ จำนวนข้อมูลดิบทั้งหมด

S.D. คือ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้จากสูตร

$$S.D. = \sqrt{\frac{\sum (X - \bar{X})^2}{N}}$$

ข. นำค่าคะแนนมาตรฐานที่ได้มาทำการเปรียบเทียบและจัดลำดับในแต่ละด้าน คือ ด้านกายภาพ ประชากร และเศรษฐกิจ และจัดลำดับในทุก ๆ ด้านรวมกัน แต่เนื่องจากค่าคะแนนมาตรฐานบางส่วนมีเครื่องหมายลบติดอยู่ จึงให้แปลงให้เป็นเครื่องหมายบวกทั้งหมด เพื่อสะดวกในการเปรียบเทียบและจัดเรียงลำดับจากค่าความสำคัญมากไปหาค่าน้อย

3. การวิเคราะห์ค่าคะแนนมาตรฐานในแต่ละด้าน ((ตารางที่ 32 33 34 35)

3.1 ด้านกายภาพ ได้กำหนดตัวแปรที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ ประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงทางถนน ซึ่งวัดจากจำนวนทางหลวงแผ่นดิน ทางหลวงจังหวัดที่ผ่าน และปริมาณการจราจรต่อวันที่วัดได้ในแต่ละอำเภอ และประสิทธิภาพ ในการเข้าถึงของรถไฟ ซึ่งได้จากจำนวนเที่ยวของรถไฟทั้งหมดที่จอดในแต่ละอำเภอผลที่ได้ คือ อำเภอใดที่มีคะแนนมาตรฐาน ในด้านประสิทธิภาพการเข้าถึงทางถนน และรถไฟสูงกว่าอำเภออื่น ๆ จะเป็น อำเภอที่มีค่าความสำคัญในด้านกายภาพ ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม นครชัยศรี เมืองสมุทรสาคร เมืองเพชรบุรี เมืองราชบุรี ท่ามะกา บ้านโป่ง เมืองสมุทรสงคราม

สามพราน เมืองสุพรรณบุรี โขขาราม และปราณบุรี อำเภอที่มีความสำคัญสูงเหล่านี้ เนื่องจากมีเส้นทางถนนที่เข้าถึงได้สะดวก โครงข่ายของเส้นทางคมนาคมเนื่องมาจาก กรุงเทพมหานคร และภาคกลาง มีปริมาณการจราจรค่อนข้างสูงและเป็นสถานีรถไฟที่มีจำนวนรถไฟหยุดจำนวนมากของภาค ส่วนอำเภอที่มีความสำคัญต่ำ ได้แก่ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง กิ่งอำเภอด่านช้าง กิ่งอำเภอบางสะพานน้อย บ้านลาด ศรีสวัสดิ์ เลาช้วย สามชุก คอนเจ็คที เป็นต้น อำเภอเหล่านี้เนื่องจากเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ลึกภายในภาค มีลักษณะภูมิประเทศที่ไม่อำนวยต่อการคมนาคม เช่นเป็นภูเขาสูง ป่าไม้ จึงทำให้เส้นทางคมนาคมเข้าถึงอย่างจำกัด ปริมาณการจราจรค่อนข้างต่ำและไม่มีเส้นทางรถไฟผ่าน หรือมีจำนวนเที่ยวหยุดน้อยที่สุดในจำนวนอำเภอที่มีรถไฟผ่าน

3.2 ด้านประชากร ตัวแปรที่ใช้เปรียบเทียบค่าประชากร ได้แก่ จำนวนประชากรอำเภอ ความหนาแน่นประชากรอำเภอ และจำนวนประชากรเมือง ซึ่งเป็นตัวแปรสำคัญที่จะกำหนดค่าความสำคัญของอำเภอและชุมชนเมืองในอำเภอนั้น ๆ อำเภอที่มีความค้ำคะแนมาครฐานรวมของตัวแปรทั้งสามสูงก็จะมีมีความสำคัญในด้านการพัฒนา สูงด้วย ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม เมืองราชบุรี บ้านโป่ง เมืองสมุทรสาคร เมืองสมุทรสงคราม เมืองสุพรรณบุรี ทามะกา คำเนินสะดวก บ้านแพ้ว กระจุกแบน เป็นต้น อำเภอที่มีความสำคัญสูงจะเป็นอำเภอที่จำนวนประชากรอำเภอสูงเกินกว่า 70,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูง และมีจำนวนประชากรเมืองสูงเกินกว่า 10,000 คนขึ้นไป ส่วนอำเภอที่มีความค้ำคะแนมาครฐานในด้านการพัฒนาต่ำก็จะมีค่าความสำคัญในด้านการพัฒนาต่ำด้วย ได้แก่ อำเภอศรีสวัสดิ์ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ดั้งชะบุรี ทองผาภูมิ กิ่งอำเภอสวนผึ้ง ไทรโยค กิ่งอำเภอด่านช้าง กิ่งอำเภอ บางสะพานน้อย เลาช้วย ปากท่อ อมรินทร์ อำเภอเหล่านี้จะเป็นอำเภอที่มีประชากรอาศัยอยู่อย่างเบาบางและกระจุกกระจายในพื้นที่ มีจำนวนประชากรต่ำกว่า 20,000 คน มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่ต่ำ และจำนวนประชากรเมืองต่ำกว่า 10,000 คน

3.3 ด้านเศรษฐกิจ ตัวแปรที่ใช้พิจารณาในด้านนี้เป็นตัวแปรที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในภาคเมืองโดยตรงซึ่งเป็นตัวแปรที่แสดงจำนวนในปัจจุบัน ตัวแปรที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของอำเภอได้ชัดเจน ได้แก่ จำนวนแรงงานอุตสาหกรรม จำนวนร้านค้าย่อย จำนวนธุรกิจการค้าที่เป็นนิติบุคคลที่เพิ่มขึ้น ในระหว่าง พ.ศ. 2519 - 2523 งบประมาณ

รายได้และงบประมาณรายจ่ายของภาคเมือง และจำนวนเงินภาษีอากรที่จัดเก็บได้ อำเภอที่มีจำนวนของคะแนนมาตรฐานของตัวแปรทุกประเภทสูง จะมีค่าความสำคัญทางเศรษฐกิจสูง และเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจที่สำคัญของภาค ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม เมืองราชบุรี เมืองเพชรบุรี กระจุกแบน เมืองสุพรรณบุรี เมืองกาญจนบุรี บ้านโป่ง ทำมะกา เมืองสมุทรสงคราม โทษาราม สามพราน เป็นต้น อำเภอเหล่านี้ส่วนใหญ่จะเป็นอำเภอที่ตั้งของแหล่งงานโดยเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักและศูนย์กลางอุตสาหกรรมรองของภาค เป็นศูนย์กลางการค้าและบริการ จึงทำให้มีมูลค่าของรายได้ภาคเมืองซึ่งได้มาจากการจัดเก็บภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และใบอนุญาตต่าง ๆ แม้จำนวนเงินภาษีอากร ซึ่งได้มาจากภาษีเงินได้บุคคล ภาษีการค้า ภาษีเงินได้นิติบุคคล อากรมหรรศพ และอากรแสตมป์สูง ฐานะทางเศรษฐกิจของอำเภอเหล่านี้จึงอยู่ในระดับสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ส่วนอำเภอที่มีค่าคะแนนมาตรฐานรวมต่ำก็จะมีค่าลำดับความสำคัญในค่านเศรษฐกิจต่ำด้วย ได้แก่ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง ศรีสวัสดิ์ กิ่งอำเภอกำแพง กิ่งอำเภอสวนผึ้ง เลาช้วย สับชะบุรี คอนทุม ทองผาภูมิ วัดเพลง กิ่งอำเภอบางสะพานน้อย เป็นต้น อำเภอเหล่านี้ส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่ประชากรประกอบอาชีพด้านเกษตรกรรม อุตสาหกรรมที่มีอยู่มีจำนวนน้อยและเป็นอุตสาหกรรมขนาดเล็ก การค้าและบริการในพื้นที่ก็มีเฉพาะระดับการให้บริการที่จำเป็น และเพียงพอกับชีวิตประจำวันเท่านั้น การพึ่งบริการในค่านการค้าหรือบริการอื่น ๆ จะต้องอาศัยจากอำเภอที่มีระดับทางเศรษฐกิจและค่าความสำคัญสูงกว่าขึ้นไป

4. การวิเคราะห์ค่าคะแนนมาตรฐานรวมทุกค่าน ได้จากการรวมค่าคะแนนมาตรฐานของค่านกายภาพ ประชากร และเศรษฐกิจของอำเภอเข้าด้วยกัน เมื่อพิจารณาสภาพรวมทั้งหมด พบว่าอำเภอที่มีค่าความสำคัญสูงสุดของภาคตะวันตก ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม มีค่าคะแนนมาตรฐานรวมทั้งหมด 27.6 รองลงมา ได้แก่ อำเภอเมืองราชบุรี ค่าคะแนนมาตรฐาน 20.43 เมืองเพชรบุรี 17.72 เมืองสมุทรสาคร 16.88 บ้านโป่ง 16.56 เมืองสุพรรณบุรี 15.69 เมืองสมุทรสงคราม 15.57 ทำมะกา 15.41 กระจุกแบน 13.66 นครชัยศรี 13.74 โทษาราม 11.61 สามพราน 11.48 ทำม่วง 10.17 ปรามบุรี 9.69 เป็นต้น ส่วนอำเภอที่มีค่าความสำคัญต่ำสุด ได้แก่ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง มีค่าคะแนนมาตรฐานรวม 0.04 รองลงมาได้แก่ อำเภอศรีสวัสดิ์ และกิ่งอำเภอกำแพง ค่าคะแนนมาตรฐาน 0.69 สับชะบุรี 1.15 กิ่งอำเภอบางสะพานน้อย 1.27 ทองผาภูมิ 2.00 เลาช้วย 1.57 กิ่งอำเภอสวนผึ้ง 2.07 ไทรโยค 2.81

วิจัยเพลง 2.89 เป็นต้น และจากจำนวนอำเภอในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ 54 แห่ง เมื่อพิจารณาจากคะแนนรวมมาตรฐานเฉลี่ยแล้ว ปรากฏว่ามีค่าเฉลี่ย 7.54 อำเภอส่วนใหญ่มีค่าความสำคัญต่ำกว่าค่าเฉลี่ย โดยมีอำเภอที่มีค่าความสำคัญสูงกว่าค่าเฉลี่ยทั้งหมด 22 อำเภอ อำเภอเหล่านี้จะมีค่าความสำคัญสูงในทุกด้านเป็นส่วนใหญ่ คือ เป็นอำเภอที่มีการคมนาคมขนส่งสะดวก มีจำนวนประชากรอำเภอและประชากรเมืองจำนวนมาก มีฐานะทางบ้านเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูง เป็นแหล่งการค้าและบริการ และเป็นแหล่งงานอุตสาหกรรมที่มีแรงงานอุตสาหกรรมจำนวนมาก ค่าความสำคัญของอำเภอเหล่านี้จึงสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาค ส่วนอำเภอที่มีค่าความสำคัญต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคมีจำนวนทั้งหมด 32 อำเภอ เนื่องจากอำเภอเหล่านี้จะมีค่าความสำคัญในด้านต่าง ๆ ต่ำ เช่น มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงจำกัด มีจำนวนประชากรอำเภอและประชากรเมืองต่ำ ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ บางครั้งต้องพึ่งพาบริการสินค้าและบริการอื่น ๆ จากอำเภอที่มีค่าความสำคัญสูงกว่า

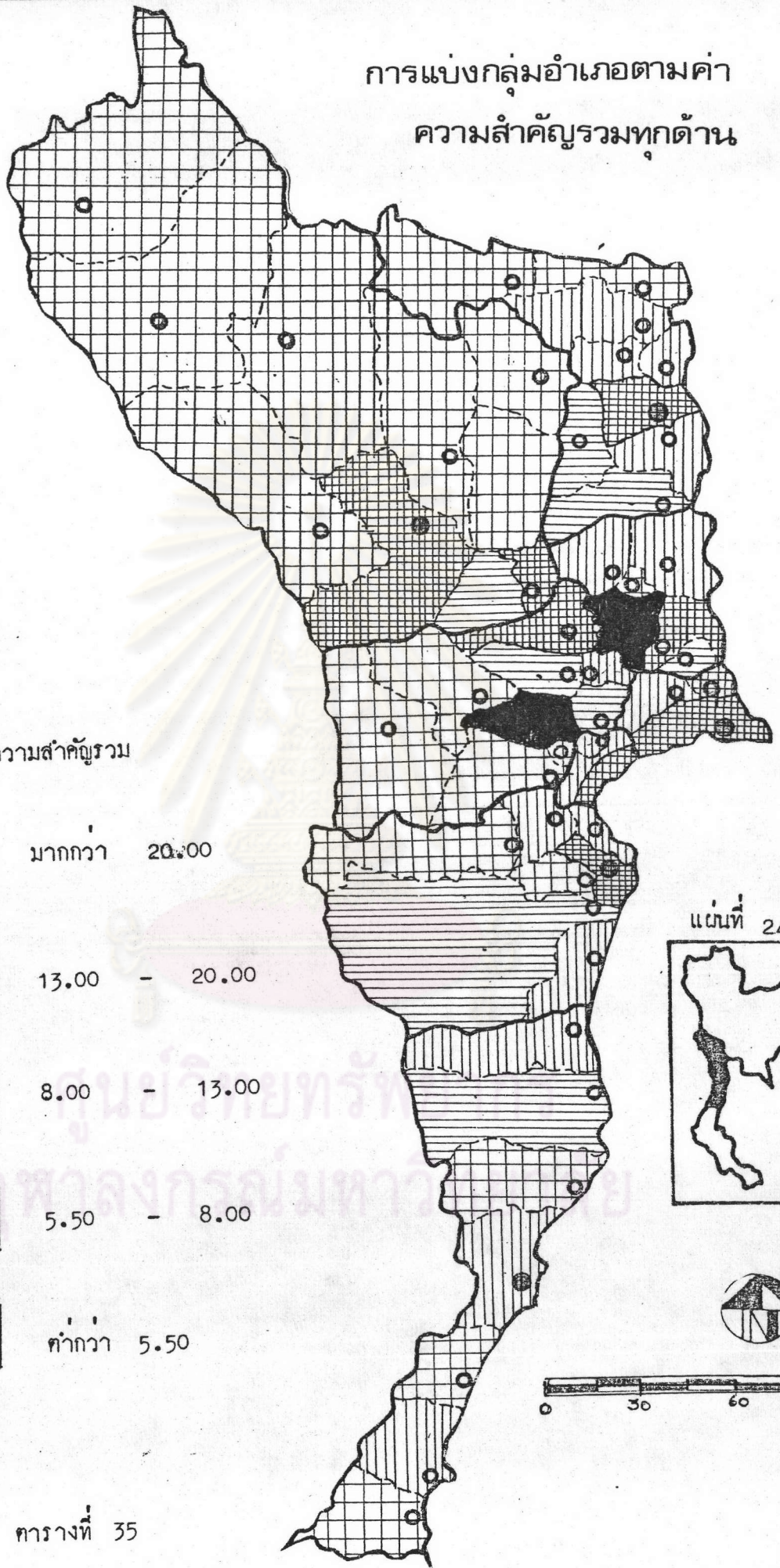
จากการจัดลำดับอำเภอตามค่าความสำคัญในด้านต่าง ๆ ดังกล่าวข้างต้น เมื่อนำตัวแปรในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการมาใช้ในการอธิบายประกอบค่าความสำคัญของอำเภอซึ่งจะช่วยเน้นค่าความสำคัญของอำเภอให้เด่นชัดยิ่งขึ้น ปรากฏว่า อำเภอที่มีค่าความสำคัญสูงจะเป็นอำเภอที่มีระดับการให้บริการในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอยู่ในระดับสูง เพราะระดับการให้บริการจะสัมพันธ์กับภาวะทางเศรษฐกิจและประชากรในพื้นที่ เช่น ปริมาณการใช้ไฟฟ้า น้ำประปา โทรศัพท์ จำนวนสถานศึกษา อัตราส่วนทางสาธารณสุขของแพทย์ต่อประชากร จะมีปริมาณการใช้อยู่ในสัดส่วนที่สูงมาก ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นอำเภอที่เป็นศูนย์กลางการปกครองของจังหวัด อำเภอที่มีจำนวนประชากรสูง และอำเภอที่มีฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับสูงเป็นศูนย์กลางในการค้าและบริการ หรือเป็นแหล่งงานในภาคอุตสาหกรรม ได้แก่ อำเภอเมืองนครปฐม เมืองราชบุรี บ้านโป่ง เมืองเพชรบุรี เมืองสมุทรสาคร เมืองกาญจนบุรี เมืองสุพรรณบุรี เมืองสมุทรสงคราม เป็นต้น หรืออาจสรุปได้ว่า อำเภอที่มีค่าความสำคัญสูงกว่าค่าเฉลี่ยของภาคจะเป็นอำเภอที่มีระดับการให้บริการในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการสูง และปานกลาง ส่วนอำเภอที่มีค่าความสำคัญต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคจะเป็นอำเภอที่มีระดับการให้บริการในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการอยู่ในระดับต่ำ เนื่องจากอำเภอที่มีค่าความสำคัญต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของภาคจะเป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรเบาบาง ฐานะทางเศรษฐกิจอยู่ในระดับต่ำ การให้บริการในด้านสาธารณูปโภคและสาธารณูปการจึงมีอยู่อย่างจำกัดไม่ครบทุกด้าน หรือแค่เฉพาะบริการที่จำเป็นสำหรับชีวิต

ประจำวันเท่านั้น ส่วนบริการในสถานสาธารณูปโภคสาธารณูปการในระดับสูง เช่น โทรศัพท์ การศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย อาชีวศึกษา และอุดมศึกษา หรือการแพทย์ที่รักษา เฉพาะโรคนั้น อำเภอที่มีค่าความสำคัญค่าจะคงอาศัยทั้งบริการของอำเภอที่มีค่าความสำคัญ สูงกว่าและมีการให้บริการในประเภทเหล่านี้อยู่ อำเภอที่มีค่าความสำคัญค่าและมีระดับการให้ บริการในสถานสาธารณูปโภคและสาธารณูปการในระดับต่ำ หรือไม่มีการให้บริการในบาง ประเภท ได้แก่ ศรีสวัสดิ์ เลาขวัญ สังขละบุรี ทองนาภูมิ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง กิ่งอำเภอบางสะพานน้อย กิ่งอำเภอสามเงา กิ่งอำเภอสามเงา กิ่งอำเภอสามเงา เป็นต้น

5. การแบ่งกลุ่มอำเภอตามค่าความสำคัญรวม เพื่อความสะดวกในการจำแนก พื้นที่และการพิจารณารูปแบบการกระจายตัว สามารถแบ่งอำเภอทั้ง 54 อำเภอ ออกไปเป็น กลุ่มย่อยตามค่าความสำคัญรวมในค่านายภาพ ประชากร และเศรษฐกิจ ได้ 5 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ 1 มีค่าความสำคัญมากกว่า 20.00 ไก่แก อำเภอเมืองนครปฐม และเมืองราชบุรี เป็นเมืองศูนย์กลางที่มีความสำคัญในระดับภาค เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญ สูงสุดในทุกด้าน และมีค่าความสำคัญสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ค่อนข้างมาก โดยเฉพาะในด้าน เศรษฐกิจ ประชากร และสาธารณูปโภคสาธารณูปการ เพราะเป็นอำเภอที่เป็นศูนย์กลาง ของการค้าและบริการสินค้าที่มีระดับการให้บริการ สูงแก่ประชากรในพื้นที่ และพื้นที่โดยรอบ เป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญทางอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตการ เกษตรและอุตสาหกรรมบริการของ ภาค มีโรงงานขนาดใหญ่ และแรงงานอุตสาหกรรมอยู่เป็นจำนวนมาก ในด้านประชากร เป็นอำเภอที่มีจำนวนประชากรมากที่สุดของภาค คือ มากกว่า 140,000 คนขึ้นไป มีความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงและมีจำนวนประชากรเมืองมากที่สุดเช่นกัน จึงทำให้มี ระดับความเป็นเมืองสูงกว่าอำเภออื่น ๆ ภายในภาค ในด้านสาธารณูปโภคสาธารณูปการ ปรากฏว่า เป็นอำเภอที่มีระดับการให้บริการในค่านับสูงสุดของภาคเช่นกัน โดยเฉพาะในด้าน การศึกษาและสาธารณสุข อำเภอเมืองนครปฐมจัดได้ว่าเป็นอำเภอที่ทำหน้าที่เป็นศูนย์กลาง ทางการศึกษาของภาคตะวันตก ซึ่งให้โอกาสในการศึกษาแก่ประชากรในภาคได้ถึงระดับ อุดมศึกษา และอาชีวศึกษา ส่วนอำเภอเมืองราชบุรีจัดได้ว่าเป็นศูนย์กลางทางด้านสาธารณสุข ของภาคเช่นกัน เนื่องจากเป็นอำเภอที่มีระดับการบริการทางสาธารณสุขสูงสุดของภาค เป็น ที่ตั้งของโรงพยาบาลระดับภาคที่ทันสมัย มีอุปกรณ์ ในการตรวจรักษาโรคและบุคคลากรทาง การแพทย์ที่เชี่ยวชาญเฉพาะสาขามากกว่าอำเภออื่น ๆ ในค่านายภาพเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ใน

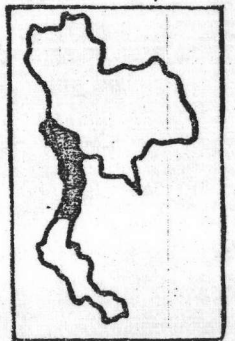
การแบ่งกลุ่มอำเภอตามค่า ความสำคัญรวมทุกด้าน

ค่าความสำคัญรวม

- มากกว่า 20.00
- 13.00 - 20.00
- 8.00 - 13.00
- 5.50 - 8.00
- ต่ำกว่า 5.50

แผนที่ 24

ที่มา ตารางที่ 35

บริเวณที่ราบลุ่มและที่ราบตอนกลางของภาค ซึ่งเป็นบริเวณที่มีสมรรถนะดินทางการเกษตรสูง มีการเพาะปลูกพืชไร่ และ ผลผลิตทางการเกษตรเพื่อนำมาเป็นวัตถุดิบในโรงงานอุตสาหกรรมแปรรูปผลผลิตจากการเกษตรที่ตั้งอยู่ในอำเภอ มีการคมนาคมเข้าถึงได้สะดวกหลายเส้นทาง เพราะมีโครงข่ายของเส้นทางคมนาคมต่อมาจากกรุงเทพมหานคร เพื่อผ่านไปยังภาคใต้และเป็นอำเภอที่มีจำนวนเที่ยวรถไฟหยุดมาก จึงเป็นศูนย์กลางที่มีความสำคัญในด้านการคมนาคมอีกด้วย อำเภอเมืองนครปฐม และอำเภอเมืองราชบุรี จึงจัดได้ว่าเป็นเมืองศูนย์กลางที่มีความสำคัญในระดับภาคซึ่งมีระดับความเป็นเมืองสูงสุด และมีกิจกรรมต่างๆ ครบทุกประการ ที่จะให้บริการแก่ประชากรในพื้นที่ และจากพื้นที่โดยรอบ

2. กลุ่มที่ 2 มีความสำคัญระหว่าง 15.00 - 20.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 19 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองเพชรบุรี เมืองสมุทรสาคร บ้านโป่ง เมืองสุพรรณบุรี เมืองสมุทรสงคราม ท่ามะกา อำเภอทั้งหมดมีความสำคัญในด้านการค้า จัดอยู่ในระดับสูง รองลงมาจาก อำเภอเมืองนครปฐม และอำเภอเมืองราชบุรี กล่าวคือ ในด้านกายภาพมีความได้เปรียบในด้านการค้าที่ตั้ง เพราะตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มด้านตะวันออก และที่ราบตอนกลาง ซึ่งเป็นบริเวณที่มีสมรรถนะดินทางการเกษตรสูงและปานกลาง จึงเป็นแหล่งผลิตผลทางการเกษตรซึ่งนำมาเป็นวัตถุดิบสำคัญในอุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร พืชที่สำคัญ ได้แก่ อ้อย ข้าว ข้าวโพค มันสำปะหลัง เป็นต้น ด้านการคมนาคมมีโครงข่ายของเส้นทางคมนาคมอยู่หนาแน่นในพื้นที่ เป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่สำคัญของภาคและของจังหวัด เช่น อำเภอบ้านโป่ง เป็นอำเภอที่เป็นศูนย์กลางการคมนาคมที่สำคัญ เพราะ จุดเชื่อมโยงระหว่างเส้นทางคมนาคมสายสำคัญ ๆ ของภาค โดยเฉพาะทางรถไฟเป็นที่ตั้งของสถานีชุมทางหนองปลาดุก ซึ่งเป็นสถานีชุมทางที่สำคัญที่จะแยกไปยังบริเวณอื่น ๆ ของภาค ในด้านประชากรมีจำนวนประชากรอยู่ในระหว่าง 70,000 - 140,000 คน ความหนาแน่นของประชากรต่อพื้นที่สูงถึงปานกลาง และมีจำนวนประชากรเมืองสูง ชุมชนเมืองมีขนาดใหญ่ในทางเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางการค้าบริการ รองลงมาจากอำเภอเมืองนครปฐม และเมืองราชบุรี ส่วนในด้านอุตสาหกรรมเป็นที่ตั้งของศูนย์กลางอุตสาหกรรมหลักและอุตสาหกรรมรองของภาค มีจำนวนโรงงานและแรงงานอุตสาหกรรมประเภทต่าง ๆ เป็นจำนวนมาก และในด้านการอุปโภคบริโภค เป็นศูนย์กลางการศึกษาที่มีการศึกษาระดับอาชีวศึกษาชั้นสูง เป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลจังหวัด ซึ่งจะให้บริการแก่ประชากรในพื้นที่ และบริเวณพื้นที่ใกล้เคียงที่มีระดับการให้บริการที่ต่ำกว่าอำเภอเหล่านี้ จัดไว้ว่าเป็นลักษณะของ

อำเภอที่มีลักษณะเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมของภาคเด่นชัดกว่าอำเภออื่น ๆ ภายในภาค

2. กลุ่มที่ 3 มีค่าความสำคัญระหว่าง 8.00 - 15.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอนครชัยศรี กระจุกแบน โทธาราม สามพราน ท่าม่วง ปราณบุรี อุทอง คำเนินสะควก สองพี่น้อง ท่ายาง และอุทอง เป็นอำเภอที่มีความสำคัญทางด้านการเศรษฐกิจและสังคม รองจากกลุ่มที่ 2 ในด้านกายภาพเป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบลุ่มและที่ราบตอนกลางของภาค สมรรถนะดินสูงและปานกลาง จึงเป็นแหล่งผลิตผลทางการเกษตรที่สำคัญ มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงสะดวก ในด้านประชากรมีจำนวนประชากรระหว่าง 50,000 - 70,000 คน ความหนาแน่นของประชากรปานกลาง และมีจำนวนประชากรเมืองและระดับความเป็นเมืองปานกลาง ความเศรษฐกิจ เป็นศูนย์กลางที่ให้บริการสินค้าแก่ชุมชนอื่น ๆ ได้เกือบทุกประเภท ยังคงเป็นศูนย์กลางของอุตสาหกรรมที่สำคัญ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมที่แปรรูปจากผลผลิตทางการเกษตร ฐานะทางเศรษฐกิจของอำเภออยู่ในระดับปานกลาง การให้บริการในด้านสาธารณสุขโลกและสาธารณสุขการ เป็นอำเภอที่มีระดับการศึกษาถึงขั้นอาชีวศึกษาชั้นสูง และเป็นที่ตั้งของโรงพยาบาลและศูนย์บริการสาธารณสุข ที่ให้บริการแก่ประชากรในระดับปานกลาง ความสำคัญของอำเภอต่าง ๆ ในกลุ่มนี้ จัดเป็นเมืองรองระดับที่ 2 ของภาค มีลักษณะเป็นอำเภอที่ตั้งของศูนย์กลางการเกษตร และอุตสาหกรรมการแปรรูปผลผลิตทางการเกษตรกรรมอย่างชัดเจน

4. กลุ่มที่ 4 มีค่าความสำคัญระหว่าง 5.50 - 8.00 มีจำนวนทั้งสิ้น 16 อำเภอ ได้แก่ อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ กำแพงแสน บ้านแพ้ว อัมวา บางคนที หัวหิน บางแพ บางเลน บ้านแหลม บางปลาม้า สามชุก คอนเจคีย์ ศรีประจันต์ ชะอำ เขาย้อย และบางสะพาน เป็นอำเภอที่มีความสำคัญระดับปานกลางในระดับจังหวัด ส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบสูงตอนกลางของภาค สมรรถนะดินปานกลาง การใช้ที่ดินเป็นการเพาะปลูกพืชไร่ มีเส้นทางคมนาคมเข้าถึงค่อนข้างสะดวกในทางถนน และบางแห่งมีเส้นทางรถไฟผ่าน ในด้านประชากรมีจำนวนประชากรระหว่าง 20,000 - 50,000 คน ความหนาแน่นของประชากรขึ้นกับพื้นที่อำเภอ โดยอำเภอที่มีพื้นที่ขนาดเล็กจะมีความหนาแน่นปานกลาง และอำเภอที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่จะมีความหนาแน่นต่ำ ระดับความเป็นเมืองและจำนวนประชากรเมืองปานกลางถึงค่อนข้างต่ำ ด้านเศรษฐกิจเป็นศูนย์กลางการค้าและบริการในระดับอำเภอ โดยมีสินค้าส่วนใหญ่เป็นสินค้าระดับต่ำที่จำเป็นต่อชีวิตประจำวัน มีโรงงานอุตสาหกรรม

เกี่ยวกับการแปรรูปอาหารและผลิตภัณฑ์การเกษตร เป็นส่วนใหญ่ ในด้านสาธารณสุขโลก สาธารณูปการ มีสถานพยาบาลระดับโรงพยาบาลอำเภอขนาดเล็ก และสถานีอนามัย ซึ่งมีอุปกรณ์และบุคลากรการแพทย์จำกัด ส่วนด้านการศึกษา มีบางอำเภอซึ่งมีระดับการให้บริการ ด้านการศึกษาสูงกว่า จะมีสถานศึกษาถึงระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา บางอำเภอมีสถานศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเท่านั้น อำเภอในกลุ่มนี้จัดเป็นเมืองที่มีความสำคัญในระดับอำเภอเป็นเมืองรองระดับที่ 4 ของภาค ในรูปลักษณะของศูนย์กลางในด้าน เกษตรกรรมรองของภาค

จ. กลุ่มที่ 5 มีค่าความสำคัญต่ำกว่า 5.50 ลงไป มีจำนวนทั้งหมด 19 อำเภอ ได้แก่ อำเภอปากท่อ เดิมบางนางบวช คอนทุม พนมทวน บ้านลาด ทัพสะแก กุยบุรี จอมบึง บ่อพลอย วัดเพลง ไทยโยค กิ่งอำเภอสวนผึ้ง กิ่งอำเภอด่านช้าง เลาชวีญ ทองผาภูมิ กิ่งอำเภอหนองหญ้าปล้อง เป็นกลุ่มที่มีจำนวนอำเภอมากที่สุด และเป็นกลุ่ม อำเภอที่มีค่าความสำคัญต่ำสุดของภาค มีจำนวนประชากรต่ำกว่า 30,000 คน ความหนาแน่น ของประชากรต่ำ มีจำนวนประชากรและระดับความเป็นเมืองต่ำเช่นกัน ในด้านกายภาพ ส่วนใหญ่เป็นอำเภอที่ตั้งอยู่ในบริเวณที่ราบสูงตอนกลางและบริเวณที่ภูเขาสูงชันตามตะวันตก ทำให้มีข้อจำกัดในด้านสภาพที่ตั้ง สมรรถนะด้านการเกษตรค่อนข้างต่ำ ถึงต่ำมาก การใช้ที่ดิน ส่วนใหญ่เป็นการเพาะปลูกพืชไร่ และเป็นพื้นที่ป่าไม้ การคมนาคมเข้าถึงไม่สะดวก เพราะมี เส้นทางคมนาคมจำกัด ในด้านเศรษฐกิจอำเภอส่วนใหญ่จะมีภาวะทางเศรษฐกิจต่ำ มีระดับการค้าและบริการในระดับท้องถิ่น และมีโรงงานอุตสาหกรรมที่สำคัญเฉพาะโรงงานสีข้าวขนาดเล็ก เท่านั้น ส่วนการให้บริการด้านสาธารณสุขโลก สาธารณูปการ มีระดับต่ำทั้งในด้านการศึกษาและ สาธารณสุข ส่วนใหญ่ต้องพึ่งพาการบริการจากอำเภอที่มีระดับความคืบสูงกว่า อำเภอเหล่านี้ เป็นอำเภอที่มีความสำคัญในระดับท้องถิ่น จัดอยู่ในลักษณะของอำเภอที่เป็นชุมชนแบบเกษตร พื้นฐานของภาคเท่านั้น